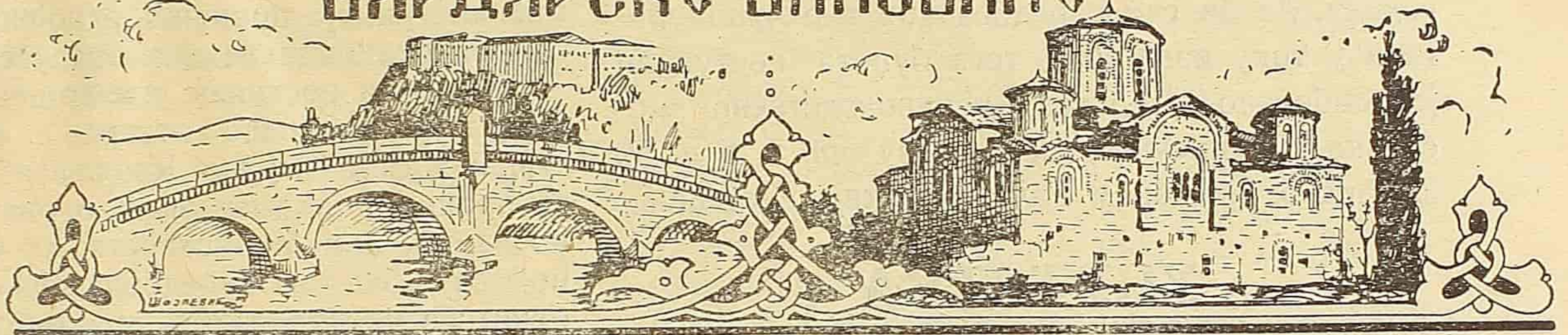

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

Службени Лист
Кралевске Владе

ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

30. МАЈА 1931. ГОД.
СУБОТА

БРОЈ 2 ДИНАРА

ГОДИНА II. Број 74.
СКОПЈЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ излази један пут недељно. Годишња претплата је 80, а за иностранство 140 динара. Огласи се примају по утврђеној тарифи. Рукописи, огласи и претплата се шаљу на адресу Банске Управе за Уредништво Службеног Листа. — Уредник СИМИЋ СТЕВАН, директор гимназије у пензији.

Тодор А. Васојевић

Значај државног стабилизационог зајма

Важност и значај овога зајма за трговину и радиност од неизмерне је користи. Завођење законске стабилизације у овоме моменту од стране Краљевске Владе за похвалу је, јер је изабрала врло подесан момент за стабилизацију и за сређивање свих питања, која су у тесној вези са законском стабилизацијом и постављањем темеља тој стабилизацији.

Законском стабилизацијом се не мењају до сада створени односи фактичке стабилизације. Динар остаје динар и према злату вреди онолико, колико је вредео за цело време ове наше петогодишње фактичке стабилизације. Никаквог поремећаја неће бити у ценама разних артикала ни у надницама, нити у економском стању свакога привредника због законске стабилизације динара.

На тај начин законска стабилизација се јавља као прост прелаз на стање које фактички и постоји већ шеста година, али које још није било озакоњено.

Законска стабилизација значи у главном две ствари: — одређивање тачне вредности домаћег новца у односу према злату (вредност динара одговара вредности тежине два-

десет шест и по милиграма чистог злата) пошто је за сада злато још увек мерило вредности.

Овом стабилизацијом наша држава преко Народне Банке моћи ће ступити у велику заједницу светских емисионих установа да са њима сарађује на великом делу стабилизације економских односа у целоме свету. У исто време ступањем у друштво великих светских емисионих установа држава ће са Народном Банком добити у њима и потпоре и ослонаца за вршење свог великог задатка и у самој нашој земљи.

До сада створени наши односи са тим установама учврстиће се и претворити у јаче економске везе од којих ће и наша земља у првом реду имати највише користи.

Од велике је користи овај стабилизациони зајам за нашу народну привреду и кредит наше земље у иностранству.

Стабилизациони зајам претставља огромну привредну добит за нашу земљу, јер услови су зајма врло добри, а и да не говоримо о успеху у данашњем времену светске кризе, који је овим стабилизационим зајмом Краљевска Влада постигла.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

1 априла ове године ступио је на снагу буџет бановинских расхода и прихода за 1931/32 годину. Да би сви наредбодавци и рачунопологачи у току извршења тога буџета поступали једнообразно у погледу рачуноводственог поступка, прописујем, на основу чл. 5, 6 и 59 Закона о Државном Рачуноводству, следећа

УПУТСТВА

за извршење буџета расхода и прихода
Вардарске Бановине за 1931/32 годину

ПРВИ ОДЕЉАК

1

Опште напомене

При изради буџета расхода за 1931/32 годину имало се у виду неопходна потреба, да се бановински расходи сведу на најмању могућу меру, да би се на тај начин припомогло ублажавању привредне кризе у Бановини. У томе циљу извршено је смањивање извесних кредита тако, да је садашњи буџет мањи од предходног. С обзиром на општу финансијску и привредну ситуацију наше земље неопходно је потребно, да се при извршењу овога буџета расходи сведу на неопходан минимум, потребан за нормално функционисање бановинских установа. С тога сматрам за нужно истаћи апсолутну потребу, да се у току извршења овога буџета у свима ресорима спроводи систематска и рационална штедња. То ће се пак постићи тако, ако се буде имало на уму, да сваки кредит, одобрен буџетом, не мора бити неминуовно и утрошен за извесну потребу. При процењивању тих потреба ваља испитати могућност, да се извесан издатак у опште не учини, односно да се одложи ради подмирења потребе под повољнијим условима. У погледу употребе кредита за редовне бановинске потребе, које се апсолутно не могу избећи, треба најбрижљивије настојавати, да од одобрених кредита буде искоришћено онолико, колико је безусловно потребно да рад бановинских установа не буде доведен у питање.

Целокупно пословање у свима ресорима (Одељењима) има се кретати искључиво у границама буџетом одобрених кредита. У сваком случају за прекорачење кредита и стварања обавеза за бановинску касу противно постојећим законским прописима, наредбодавци и рачунопологачи одговараће у смислу чл. 58 Закона о Државном Рачуноводству и § 23 Закона о продужењу важности одредаба досадањих финансијских закона и закона о буџетским дванајестинама, као и уредбе о извршењу буџета Вардарске Бановине за 1931/32 годину.

II

Отварање кредита

1) Буџет за 1931/32 годину у погледу свога техничког састава не разликује се од прошлогодишњег, јер су и у њему расходи опште администрације потпуно одвојени од расхода бановинских привредних предузећа.

Редовни поступак у извршењу буџета расхода т. ј. предходно отварање кредита преко Финансијског Одељка Краљевске Банске Управе прописан Правилником о раду одсека рачуноводства при Министарствима и о рачуноводној служби код наредбодаваца, важи за све буџетске кредите, који су одобрени аутономним установама и предвиђени у анексима. Ове ће установе извршити своје буџете самостално, без предходног отварања кредита преко Финансијског Одељења у свему по прописима Правилника о раду специјалних рачуноводстава и благајника и споредних рачуноводстава и благајница (а то су бановинске болнице).

Отварање и затварање кредита има се вршити по прописима Правилника о раду одсека рачуноводства при Министарствима и о рачуноводној служби код наредбодаваца. Међутим, изузетно од прописа чл. 9, 10 и 11 поменутог Правилника поједина Одељења Банске Управе за редовне потребе свога Одељења, састављаће распореде кредита за личне расходе за шест месеци, а за материјалне по тромесечјима.

Наредбодавци II степена при упућивању захтева за отварање кредита, означаваће кредите по главама, партијама и позицијама (чл. 4 Закона о Државном Рачуноводству).

Скреће се нарочита пажња, да се при овом послу око отварања кредита води строго рачуна о роковима, који су прописани Правилником, да би кредити могли бити отворени благовремено наредбодавцима. С тога се посао на отварању и распоређивању кредита има сматрати у свима Одељењима и установама као врло важан и хитан јер од њега у главном зависи правилно функционисање бановинских установа.

Исто тако при састављању распореда кредита мора се водити најстрожије рачуна да се уносе само фактично потребне а не произвољне суме по појединим буџетским партијама и позицијама како би се избегло затварање кредита.

По извршеном отварању кредита Финансијско Одељење ће известити поједина Одељења Банске Управе, а пошто ће кредити бити отворени у глобалним сумама и за установе то ће дотично одељење банске управе извршити одмах распоред отвореног кредита на установе и тај распоред доставити Финансијском Одељењу на употребу уз отворени кредит са напоменом на самом распореду да се распоред врши из отвореног кредита VII Бр. ....

Уз сваки предлог за отварање кредита мора бити и образложење зашта се кредит тражи и нашта се мисли да утроши.

III

У буџету за 1931/32 годину кредити на личне припадности бановинских чиновника и осталих службеника одобрени су према подели припадности по Закону о чиновницима и осталим службеницима грађанског реда од 31 јула 1923 године, док се те припадности почев од 1 априла тек. год. исплаћују саобразно новом чиновничком закону.

Плата по новом чиновничком Закону одговара ранијој основној и положајној плати и има се расходовати на терет кредита (партије и позиције) за личне припадности (основна и положајна плата) а положајни додатак који одговара ранијем додатку на службу и лични и породични додатак на скупоћу расходоваће се на терет кредита за додатке (лични и породични додатак на скупоћу и додаци на службу).

На исти начин извршиће се и расходовање разлике у припадностима из § 259 чиновничког Закона, т. ј. на одговарајућу партију и позицију овогодишњег буџета с обзиром на то, код кога се облика припадности та разлика појављује.

Код извесних струка чиновници до новог чиновничког Закона нису примали никакав специјални додатак на службу, па с тога ни у буџетима расхода тих струка нису могли бити одобрени кредити за исплату ових додатака, пошто нису имали ословца у специјалним законима, као што условљава одредба чл. 11 Закона о Државном Рачуноводству.

Како по новом чиновничком Закону од 1 априла т. г. припада право на пријем положајног додатка свима чиновницима, то се исплата тих додатака, у колико у буџетима расхода појединих раздела нарочити кредит није одобрен, има вршити из укупних кредита буџетом одобрених на личне припадности чиновника тога раздела сходно § 24 Закона о продужењу важности одредаба досадашњих финансијских Закона и Закона о буџетским дванајестинама.

Исто тако, а на основу поменутог § 24 имају се путем вирмана покрити евентуалне разлике, које би постале услед нове поделе припадности по новом Закону.

ДРУГИ ОДЕЉАК

I

По § 57 Финансијског закона за 1931/32 годину све одредбе досадашњих финансијских закона о буџетским дванајестинама, којима су постојећи закони били измењени, укинати или допуњавани као и све Уредбе, Правилници и други прописи и решења, који су већ донети на основу овлашћења предвиђених у поменутих законима, важиће и даље.

Према томе важиће и за буџетску 1931/32 годину одредба члана 13 Финансијског Закона за 1928/29 годину која гласи:

Одредбе чланова 74, 75, 76, 77 и 78 Закона о Државном Рачуноводству престају важити, а

на место њихово долази нова одредба која гласи:

„По истеку буџетске године не могу се ангажовати издаци нити отварати кредити.

Из кредита отворених до краја буџетске године, наредбе и налози за исплату издаваће се до краја месеца јуна, али само по уредно ликвидираним рачунима. После тога рока не могу се издаци чинити из буџетских, односно накнадних и ванредних кредита „(члан 2 и 19 Уредбе о утврђењу имовине, начину управе и буџетирању бановина“).

На предњу законску одредбу скреће се пажња наредбодавцима и рачунополагачима као и исплатним благајницама (бановинским болницама), те да по њој тачно у свему поступају како не би противним радом дошли до материјалне одговорности.

II

По § 135 у вези § 1 Закона о чиновницима сви бановински службеници као и службеници на расположењу и у пензији, сем пензионера из тачке 2 § 272 Закона, дужни су улагати у „чиновнички пензиони фонд“. Месечни улог по § 137 истог Закона износи 5% од основа за улагање, а тај основ је прописан у §§ 136 и 276 чиновничког Закона.

Да би сва бановинска надлежства и установе као исплатне благајнице правилно и једнако поступале при наплати, књижењу и шиљању овог улога прописујем следећи поступак:

Наредбодавци II степена по платним списковима бановинског особља вршиће обуставе на тај начин што ће у особену рубрику обуставе уносити у обуставу за чиновнички пензиони фонд.

Установе које имају специјалне благајнице, а то су бановинске болнице, састављаће у дупликати списак лица од којих је наплаћен улог за чиновнички пензиони фонд. Тај списак носиће наслов („списак улагача од којих је наплаћен улог за чиновнички пензиони фонд у месецу .....193..... год. на каси .....“ и има да садржи и ове рубрике:

- 1) Редни број
- 2) Презиме, име улагача са ознаком очевог имена
- 3) Звање
- 4) Уложни број
- 5) Положајна група, степен и периодске повишице
- 6) За које време улог наплаћен
- 7) Износ месечне припадности, на коју је 5% улог наплаћен
- 8) Износ месечног улога
- 9) Примедба.

Крајњи збир наплаћеног улога исписати словима и ставити потврду под потписом наредбодавца да је обустава на име улога правилно обрачуната и новац са списком најкаснијесваког петог у месецу достављати Финансијском Одељењу Банске Управе.

По § 134 Закона о чиновницима поред месечног улога приходи чиновничког пензионог фонда су:

1) Првомесечне принадлежности чиновника, чиновничких приправника, званичника и служитеља;

2) Првомесечна разлика између нових и дотадањих принадлежности у случају напредовања;

3) Дисциплинске новчане казне.

Обуставе по тачци 1 и 2 овог §-а вршиће наредбодавци по платним списковима у првом наредном месецу, за који дотичном лицу припадају и то у бруто износу (без икаквих одбитака).

Код обуставе првомесечних принадлежности ставити у примедбу платног списка дан месец и годину пријема дотичног лица у бановинску службу; тачно презиме и име раније и садање звање као и број декрета којим је постављен.

Код обуставе разлике и принадлежности по тачци 2 § 134 Ч. З. ставити по платним списковима (а бановинске болнице и у извештају) дан месец и годину кад је дотично лице добило повишицу тачно презиме и име раније и садање звање и број и датум декрета којим је добило повишицу.

Наплаћене дисциплинске новчане казне у корист чиновничког пензионог фонда од бановинских службеника и пензионера такође ће се на напред прописани начин обустављати са назначењем одлуке о изреченој казни и износ месечних принадлежности кажњеног лица.

Све обуставе које се врше од бановинских службеника за рачун пензионог фонда имају се уносити у њихове платне књижице са назначењем да је то обустава за чиновнички пензиони фонд.

III

Привремени издаци

Скреће се нарочита пажња наредбодавцима и рачунопологачима—режисерима— да њихове привремене признанице по којима буду подизали новац из касе Финансијског Одељења Банске Управе уредно и на време правдају ликвидним документима. Нов привремени издатак неће се исплаћивати докле се већ налазећа привремена признаница не оправда. Изузетак може да се учини само за техничке радове и то уз образложен предлог. Бановинске болнице које имају специјалне благајнице не смеју у опште имати у каси привремених издатака.

IV

Скреће се пажња свима наредбодавцима на одредбе чл. 13 Уредбе о извршењу буџета Вардарске Бановине за 1931/32 годину по коме ће сва решења Финансијске природе за расходе по бановинском буџету пре мога потписа достављати предходно Финансијском Одељењу

на оцену и мишљење које ће ми таква решења подносити на потпис или их ако не могу да се изврше враћати наредбодавцима са извештајем ради чега се решење не може да изврши.

Сви наредбодавци и рачунопологачи дужни су придржавати се у свему ових упуштава. За сва објашњења која би са њима била у вези треба се обраћати Финансијском Одељењу Краљевске Банске Управе.

VII Бр. 19.618.

20. марта 1931. год. (МП)

Скопље.

Бан

Вард. Бановине,
Жив. А. Лазиф, с.р.

Правилник Болничког Фонда Вардарске Бановине

Званична исправка

При објављивању овога правилника у 65 броју случајном омашком изостављен је при свршетку овај став:

„Овај правилник одобрен је решењем Господина Министра Унутрашњих Послова III Бр. 17441 од 23 марта 1931 г., а у сагласности са Господином Министром Социјалне Политике и народног здравља, која је дата актом СБр. 4868 од 17-III-1931 године“.

ОГЛАСИ

Оглас

за набавку канцеларијског материјала (за Гестетнер, Ронео и Сензатор) за Краљевску банску управу у Скопљу

На основу чл. 82—105 Закона о државном рачуноводству, извршиће се писмена (офертална) лицитација у економату Краљевске банске управе Вардарске Бановине у Скопљу, на дан 8. јуна 1931. год. за набавку 150 пакета, пакет по 1000 полутабака, хартије за апарате Гестетнер, Ронео и Сензатор, 40 кутије воштаних матрица, 10 кутија свилених матрица, 26 туба од пола килограма црне боје за изложене апарате и 10 флашица коректин лака.

Понуде, у којима имаду бити истакнуте појединачне цене за сваки артикал по на особ и приложен по један лист понуђене хартије, прописно затворене и запечаћене примаће се до 10 и пол часова истога дана, а отварање почиње тачно у 11 часова.

Понуде имају бити таксиране са по 100.— динара. На коверти треба да је написано: „Понуда за набавку канцеларијског материјала за апарат Гестетнер од понуђача Н.Н.“

На име кауције понуђачи домаћи полажу 5% а страни 10% од предрачунске суме, на каси 1 општег одељења Вардарске бановине у

пре почетка лицитације у готовом новцу или вредносним папирима законом предвиђеним.

Потврду о положеној кауцији, уверење о надметачкој подобности и уверење о плаћеној порези за прошло и текуће тромесечеје имају понуђачи на захтев председника за одржање лицитације показати.

Рок испоруке је 15 дана после саопштења решења о уступању набавке.

Влижи услови могу се видети свакога радног дана у економату Вардарске Бановине у Скопљу.

Из канцеларије I општег одељења Краљ. банске управе Вардарске Бановине у Скопљу I Број 4114 од 13 маја 1931. год. 3—3

Набавка животних намирница

У смислу чл. 82—105 Закона о Државном Рачуноводству и Правилника за извршење одредаба из одељка „Б“ уговора и набавке истог закона као и чл. 13. и 24. поменутог Правилника одржаће се прва јавна усмена лицитација за све болничке потребе од 1. јула до 31. децембра 1931 год. сем поврћа и варива од 1. јула до 31. септембра 1931. год. и то у следећим данима:

На дан 4. јуна 1931. год.

а) бели и црни хлебац, месо говеђе, телеће и јагњеће.

На дан 5. јуна 1931. год.

б) животне намирнице, вариво, поврће, млеко слатко и кисело, бакалук, мртвачки сандуци, канцеларијски материјал и друге потребе.

Ближи услови могу се видети сваког дана у канцеларији исте болнице.

Лицитација ће се одржати у канцеларији исте болнице.

Кауција се полаже сваког радног дана на каси исте болнице као и на дан лицитације најдиље до 10 час. најстаријем члану комисије.

У случају да се прва лицитација не одржи одређених дана онда ће се друга одржати на дан 25 и 26. јуна 1931. године са онолико лицитанта колико се буде јавило.

Лицитант је дужан показати комисији уверење о набављачкој способности и уверење о плаћеној порези.

Лицитација почиње тачно у 11 часова.

Бр. 973 из канцеларије Бановинске Болнице Вардарске Бановине у Приштини.

3—3

Набавка кинина

300. — три стотине килограма: Chininum Hydrochloricum pharm. Serb II.

Одељење за социјалну политику и народно здравље Вардарске бановине у Скопљу у смислу решења Господина Бана VI. Бр. 11743. од 8 маја 1931 године путем јавне оферталне лицитације набавиће горњу количину кинина.

Лицитација ће се одржати на дан 18 јуна 1931 године, а ако ова не би успела из каквих разлога, друга ће се одржати на дан 29 јуна 1931 године.

Понуде у затвореном коверту таксиране са 100 динара и са потребним документима треба доставити на адресу: Одељење за социјалну политику и народно здравље Вардарске бановине Скопље — Понуда хитна на VI Бр. 11743/31 г.

Понуде се имају доставити овом одељењу најдаље до 11 часова пре подне на дан 18 јуна 1931 г., заједно са доказом о положеној прописној куцији код VII Финансиског одељења Вардарске бановине у Скопљу.

Услови се могу добити у канцеларијско време код истог одељења, на основу молбе таксиране са 5. динара и положених 20 динара у готову.

Из одељења за социјалну политику и народно здравље Вардарске бановине у Скопљу VI Бр. 11743. од 8 маја 1931 год. 3—3

Оглас

О продаји 700 комада дубећих букових дрвета у шуми села Бистрице општине Ораовичке у срезу Лесковачком.

Према решењу Краљ. Банске Управе у Скопљу III бр. 49704 од 24 новембра 1930 године и закона о државном рачуноводству одржаће се на дан 19 (деветнајестог) јула 1931 године у 10 часова пре подне у канцеларији Суда општине Ораовичке у срезу Лесковачком јавна усмена лицитација за продају 700 комада дубећих букових стабала у шуми села Бистрице.

Кубни садржај изнаша око 2.910m³ са око 88% огревног дрвета и 12% трулог и неупотребљивог дрвета.

Рок сече и извозу година дана од дана одобрења.

Плаћање у три рате. Почетна искљична цена динара 41.258.— па на више.

Сваки лицитант пре започетог надметања има поднети одређеној комисији реверс о уплаћеној кауцији, уверење о плаћеној порези за текуће тромесечје, уверење о надметачкој способности, те писмену изјаву, да су му услови лицитације познати и да исте прихваћа.

Кауција се полаже на каси Суда општине Ораовичке до 9 часова дана лицитације, те изнаша за држављане Краљевине Југославије Динара: 4.000.— а за стране поданике Дин. 8.000.—

Купац плаћа сем понуђене цене 2% у фонд за пошумљавање, све друге таксе које важе на дан лицитације, те трошкове овога огласа.

Детаљни услови могу се видети за време уредовних часова код суда општине Ораовичке и шаљу се на захтев по наплати таксе од Дин. 50.

Из канцеларије суда општине Ораовичке Бр. 997 12 маја 1931 г. у Ораовици. п. 1—3

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

Свет. Митровић
пољ. референт Кр. Паланка

Пламењача на виновој лози

Променом природних услова и климатских прилика на земљи, често и увек се стварају погоднији услови за размножавање разних болести и паразита код човека, биља и животиња.

Доказ овоме је послератна појава многих биљних штетника, који су се тако учврстили и прилагодили, те постали права опасност по пољопривредну производњу. Колике су штетности биле, као и колико је труда и напора учињено, за одређивање врсте, рода, начина заразе, мера за сузбијање, и шта све није утрошено?

Воћарство, специјално гајење шљива, било је у појединим нашим крајевима чиста култура. Појавом штитасте заши, данас је шљива на половини или трећини њене нормалне производње. Пре појаве ваши (Ваљево је извозило сувих шљива за иноземство око 1500 вагона, док 1928 год. једва свега 300 вагона врло хрђаве шљиве). Дакле, мора се бити начисто, да ако се хоће, од једне воћке или лозе да има трајне и успешне користи, мора јој се обратити нарочита нега и никад не оставити самој себи.

Болести винове лозе највероватније датирају из земаља са врло топлим климом и великим воденим талозима. Оне су пренесене са лозом на европско тле и данас се толико рашириле у разним облицима и стадијумима, да се за сваку од њих мора повести строго рачуна било у фитопатолошком проучавању или мерама за сузбијање.

Пламењача је пренесена из Америке. Први пут се је појавила у Француској године 1878, када су је установили батаничари Planchon и Millardet, а доцније 1880 год. она захвата све европске винограде, па преко Италије долази на Балкан. полуострво.

Према изучавању Ver. и Topi-a пламењачу проузрокује једна голим оком невидљива гљивица зв. *Plasmopara Viticola*.

Гљивица ове болести напада све зелене делове лозе па и грожђе.

Највише од ње страда лист. Кад гљивица доспе на лист (лице листа, или пак према Istraffi и Palincasu на наличје, доказано са 94%) клија, и са клијањем, она пуста једну врсту влакана зв. *мицелијум*, на чијим се шиљцима створе округласто беличасте лоптице зв. *конидије*.

Заражен лист, прожет мицелијумом, који исцрпи хлорофилне ћелије листа нарочитим сисалицама, добија изглед *сиво-бледи*х пега, до-

ста прозрачних, које еволуцијом и преображањем гљивице прелазе у жуту боју.

Изгубивши лист резервну храну - отпада. Падом листа, грозд остаје ситан незрелим — јагурида, што је узрок врло сланом вину и винским болестима.

Гљивица даље напада бобицу грозда. Бобица више страда у I стадијуму свога развића, но ипак мање него лист, услед мањег броја стома. Зараза бобице иде преко петелке, а по бобици се појави *беличаста прашина*.

За време периоде „шарка“ и доцније грозд теже оболева услед веће количине шећера код бобице. Ако се у овом стадијуму изврши инфекција, знаци заразе се испоље у тамно-мр-кој боји и омекшању бобице, трулењу и на-силној ферментацији.

Болест инфицира и ластаре. Зареца се изврши преко чланака — коленаца. Нападнута страна коленаца јаче развија дрвено и корино ткиво, те се ластар ка слабијој — супротној страни накривљује и добија плавкасту боју.

Зараза и ток развоја гљивице

Да видимо како се извршава инфекција и кроз које мене пролази гљивица до поновног заражења.

Конидије су једноћелине споре 15 хиљ. од мм. које преносе болест. Када сазру, ветар их разноси и ако доспу у погодну средину, на влажан лист (капљу воде) t. 25—30° С прилепе се и после 1 час клијају после чега настаје каркоринетичко делење протоплазме и размножавање у *зооспоре*, округле лоптице, које доцније добијају реп, врло погодан за кретање и вибрацију.

Зооспоре улазе у лист помоћу једног шиљка. једино кроз стома. Продирући у унутрашњост лисног ткива зооспора пушта једну врсту влакана са сисалицама, које црпе лисне ћелије и доводе лист до бледих пега и сушења.

По нормалном развитку мицелијум — влакна са сисалицама, избијају на наличје и поново пуштају конидијоре, конидије, споре и зооспоре, чиме се зараза шири.

Као и свака друга жива ћелија, тако се и гљивица пероноспоре труди, да умножи врсту и остави потомство.

На име даљег размножавања постоје тзв. зимска „јаја“ — зимске споре, постале од изгрудваног мицелијума, као резултат оплођења (Brilleux). Месеца септембра и октобра, када за гљивицу наступе неповољне прилике даљег ширења, она преобразбом стори ова зимска „јаја“ и са опаднутим листом, ветар их растури свуда по винограду, где презимљују омотана са по две јаке опне.

У пролеће при температури од 10°—12° С, оптимално 11° С, сва очувана „јаја“ клијају и стопу у стопу прате развој и кретање лозе. Из исклијаног јајета, као и код конидиофора избија стера слична конидији, али много крупнија (два пута) која се зове *макрокожидија*.

Чим се макроконидаја овлажи, одвоји се од влакна и однесена ветром у влажну средину дели се и пуца, којом приликом излазе *летње споре* са по два покретна репића, која доспевају на лист, продиру у унутрашњост и врше исти процес.

Услови за ширење болести

Одмах по запажању ове болести, дошло се је до констатације, да је за њен развој потребна *топлота и влага*. Сув ветар и хладноћа, као и топлота без влаге онемогућавају њено развијање. Видели смо да зимска „јаја“ клијају на темп. од 10—12° С. Но ово клијање с успехом ће се извршити, ако буду „јаја“ пре ове топлоте провела у влаги најмање 4 дана. На температури 25°—30° С клијање може наступити за један дан. Ако макроконидаја успе да падне на лист са капљом воде, клијаће *директно у зооспору, када ће се јавити зараза. Дакле, као што се види прва инфекција може се десити баш кад лоза креће.*

Мицелијум, као главни орган за размножавање пламењаче најотпорнији је према хладноћи и зимској влаги.

Према испитивањима проф Ravaza у Монпељеу конидијоре излазе из листа на темп. од 13° С после 20 сата, док на нижој топл. оне се не појављују ни после 30 часова. Међутим на темп. 18°—20° С оне су се појавиле за 8 сати. Значи, да је за избијање конидиофере потребна минимална темп. од 13° С па да за 24 часа избије из зараженог листа.

Конидаја клија на влажном листу у капљи воде на темп. 10° С, на којој се топлоти и зооспора развија и продире кроз стону у лист.

Опитима је доказано да је време од пада конидије па до преобразбе у зооспору и продирање у лист по Ravazu 1 и по сат, док Müller тврди да је ово време 3 часа.

Мере предохране и сретства

Ефикасна предохрана може се применити једино код *конидаја и зооспора*, док мицелијум остаје заштићен у ткиву листа.

Болест је неизлечива. Једино што се може учинити стварање непогодних услова за клијање конидије.

По првом установљавању пламењаче у Европи, опробана су многа средства за њено сузбијање (гвожђе, ацетати разни) али се као најбољи показао и најбољи испољио дејство на гљивицу *бакар (Си)* стварајући врло непогодну средину за опстанак конидије (Millardet препоручује бакар још 1883 године).

Бакрово једињење (ба к р о с у л ф а т Си $SO_4 + 5H_2O$, познато под именом *плави камен* дало је у пракси најбоље успехе, те је и данас остало и поред најбољих препарата, као одлично и јевтино средство за прскање винове лозе против пламењаче.

Бордовска чорба и њено справљање.

Име ове чорбе долази од француске варо-

ши Бордо а, коју су први почели употребљавати виноградарски поменутог града.

Бордовска чорба је средство на бази бакра, неутралисана кречом. Рецептивно справљање иде из саставина: 2 кгр. плавог камена у 90 лит. воде. Плави камен се завеже у једну крпу, па у буре или суд са водом спусти до 10 см. да се топи. Ако је потребно брзо топљење, може се у другом мањем суду загревати на ватри. У исто време се справљање — топљењем плавог камена, узме се 1 кгр. гашеног креча са 2 кгр. гашеног, па у засебном суду справи кречно млеко, које се кроз сито процеди, да буде, што финије. Када је ово све готово сипа се *кречно млеко у раствор плавог камена* и добро меша, приликом чега су потребна два радника. Кречно млеко се сипа све дотле, док се не добије боја „неба“ или боље не опроба неутрализација раствора црвеном лакмусовом или пак фенол — фталейнском хартијом, која при довољној неутрализацији, супротно лакмусовој која плави, поцрвени.

Оваква се чорба одмах употребљава, јер док преноћи, она губи првашњу моћ. Јачина дејства на попрсканом лишћу остаје до 3 недеље, када се предузима ново прскање.

Американска чорба

У Америци справљају специјалну врсту врсту чорбе, тако да се плави камен и креч растварају у половину воде, за креч 3:45 а за плави камен 2:45 и једноремемено оба раствора сипају у трећи суд уз стално мељање.

Бургундска чорба

Ова је врста чорбе исто на бази бакра, само се неутрализација место кречом врши каменом содом. На сваки килограм пл. камена узима се по 0,500 кгр. соде, тако на 90 литара воде иде 2:1.

Јачина чорби

Француски виноградарски у прво време, да би доскочили болести, употребљавали су врло јаке чорбе, односно растворе од по 8 кгр. плавог камена. Доцније су увидели, да и мања количина до 2 кгр. плавог камена може с успехом спречити болест.

Време прскања

Прво прскање може да се задовољи са 1—1,5 кгр. плавог камена и исто толико креча на 100 л. воде.

Ако се предузима, када лоза истера ластере десетак см. *Прво прскање је најважније*, да се болест не би појавила. Као згодно време за прво прскање неки препоручују, доба, када се гроздић одваја од ластера?

Друго прскање најбоље је извршити 18 дана до 3 недеље од првог, рачунајући дужину дејства чорбе 3 недеље. Јачина раствора може се врло мало повећати.

Треће прскање извести пред цветање, опет са размаком 15—20 дана од предходног.

Четврто прскање предузети одмах после цветања са јачим раствором, но у границама рецепта.

Пето прскање ће се удесити да падне у времену после „шарка“.

Број прскања зависи од влажности и температуре, те ће се у сувљим крајевима аридних зона прскати мање пута, док у зонама хумидним број прскања буће већи,

У опште се моше рећи, да број и време прскања против пламењаче не везује датум, већ очигледност и потреба.

КОРИСНЕ ПОУКЕ

Диња и лубеница

Диња. — Она тражи присојне положаје да добро дозри и да јој плод буде сочан, финог и пријатног укуса. Сетва се врши у априлу и то у оцаке, које не треба уздизати, већ их издубити у земљи. Оцак од оцака да буде 1 и по до 2 метра раздаљине. На дну оцака метне се по 3—4 прегршти сагорелог ђубрета, а остатак рупе испуни се оном избаченом земљом, а горе се она поравни. По средини кућице посеју се по пет зрна унакрст.

Кад семе никне, оцаци се оплеве, а међупростор опраши. Прашење се врши више пута преко лета све дотле, док вреже не покрију земљиште.

Ако хоћемо да добијемо првокласне плодове и fine, онда не смемо оставити на једној врежи више од 3—5 диња. Чим се одређени број дињица на једној врежи заметне, одмах треба врежу отсећи преко трећег листа изнад последње дињице. Ако заперци избију, онда њих треба скратити оштрим ножем преко другог листа.

Диња је онда зрела, кад се дршка почне од вреже одвајати. Канталупе треба брати, кад плод почне да жути, па их 2—3 дана оставити да престоје.

Лубеница. — Има је више одлика, које се по облику, боји коре, меса и по семену разликују једне од других. Сеје се у априлу, на исти начин као и диња, само што су кућице даље, на 2 и по метра, и што се резивање не сме вршити. Остала је нега апсолутно иста као и код диња.

И диње и лубенице напада пероноспора и медљика, па их је потребно на два пут прскати бордовском смешом — у јуну и јулу месецу, те да им се лишће спасе.

Лубеница се познаје да је зрела, када су

јој ушићи до петељке и брк суви, или када се сасуше длачице на дршци — обрија се петељка; исто тако и по тупом звуку, када се изјутра куцну прстом.

КЊИЖЕВНОСТ

Јужни Преглед, часопис за науку и књижевност. Свеска за мај 1931 год. Скопље. У садржају су: *Балада о рано умрлим девојкама* од Бранка Ђурића, *Vitae fragmenta* од Рад. Зоговића, *Покајници* од В. Владисављевића, *Осамљеност* од Јанка Ђоновића, *Вече* од С. М. Штедимлије, *Ван друштва* од Иве Фроле, *Сиже за причу о великој души* од Мил. Ђиласа, *Ријечи за Благу* од Раде Зоговића, *Из „Виђења једног дана“* од Стеве Митровића, *Електр. лампе над предграђем* од Љуб. Добричанина, *Песник плаче себе* од Велимира Парлића, *Двоје на глобусу* од Петра Лазића, *Наша Мајка* од Николе Лончића, *Жена босих ногу* од Ђ. Лопичића, *Ми* од Драг. Јовичића, *Писмо другу* од Ј. Ђорђевића, *Јужносрбијанска типичност песничтва К. Абрашевића* од Др. Д. Недељковића, *Просветилаштво К. Пејчиновића* од Др. П. Сланкаменца, *Позоришни преглед* од П. М., *Изложба слика г. Мартиновског* од П. С. и *Часописи*.

У тежњи да да полет и да што шире развије и манифестује књижевне напоре и стремљења нових генерација, Уредништво је посветило литерарни део ове свеске радовима младих песника који живе и стварају на овдашњем тлу.

„СРБИЈИ“

(АКВИЗИТЕРИ)

Првом српском друштву за осигурање потребни су агилни месни сарадници

у Скопљу и осталим местима Вардарске Бановине.

Обратити се лично Кеј Краља Александра Палата Извозне и Прометне Банке, од 8—12 пре подне или на фах 16. п. 2-2

Власник Службеног Листа је Банска Управа Вардарске Бановине у Скопљу.

Чековни рачун 80.121. — Стан уредника: Кеј Краља Александра 117.

Штампарија и књиговезница Василија Димитријевића — Скопље, Краља Петра -- Телефон 182